

Sloten en de verbinding van Amsterdam naar Den Haag

Ten zuiden van het dorp Sloten ligt de A4, de snelweg naar Schiphol en Den Haag. In de middenberm daarvan ligt ook de spoorlijn die Amsterdam met Den Haag verbindt. Dit is tegenwoordig de belangrijkste verbinding tussen deze beide steden.

Hieronder een overzicht van de geschiedenis van deze verbinding voor zover deze betrekking heeft op het grondgebied van de vroegere gemeente Sloten.

Droogmaking

Tot halverwege de 19e eeuw lag tussen Amsterdam, Haarlem en Leiden de Haarlemmermeer. Deze grote watervlakte was wel geschikt als route voor scheepvaartverkeer tussen Amsterdam (Overtoomse Sluis) en Leiden, maar het verkeer over land moest er omheen. Daarom was tot de droogmaking van de Haarlemmermeerpolder in 1852 de belangrijkste route van Amsterdam naar het zuidelijk deel van Holland die via Haarlem en Leiden naar Den Haag. In 1632 kwam er een grote verbetering, toen de trekvaart tussen Amsterdam en Haarlem werd aangelegd, in 1657 gevolgd door de Leidsevaart tussen Haarlem en Leiden. Tussen de Haarlemmerpoort en Halfweg liep deze route door het grondgebied van de vroegere gemeente Sloten. Het dorp Sloterdijk groeide door de ligging aan de doorgaande route.

Zo'n twee eeuwen bleef dit de meest comfortabele wijze om van Amsterdam naar Den Haag te reizen. Een verandering kwam hierin met de aanleg van de spoorwegen. Ook de Oude Lijn, de eerste spoorlijn in Nederland, werd nog om de Haarlemmermeer heen aangelegd. In 1839 werd de spoorlijn van Amsterdam naar Haarlem geopend, in 1842-'43 verlengd naar Leiden en Den Haag. Het oudste station van Nederland, lag ten noorden de Haarlemmerweg, nabij de herberg d'Eenhonderd Roe. Dit was honderd roeden buiten de Haarlemmerpoort. Een Rijnlandse roede was 3,767 meter, de totale afstand was dus bijna vierhonderd meter. De reden hiervan was dat de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij nog niet tot overeenstem-

De Haarlemmermeer groeide uit tot een grote watervlakte tussen Amsterdam, Haarlem en Leiden, zoals te zien op deze uitsnede van de Nauwkeurige kaart van Rijnland en Amstel-land; van Joan Blaeu circa 1650.

ming met de stad Amsterdam had kunnen komen over het gebruik van de grond. Daarom vertrok de eerste trein net buiten het grondgebied van de hoofdstad, van Slotens grondgebied. De eerste trein, die op 20 september 1839 reed dus van Sloten naar Haarlem! Pas zo'n drie jaar later, in 1842 werd het eindstation bij de Willemspoort in Amsterdam in gebruik genomen.

Plegtige Inwijding van den IJzeren Spoorweg op 20 september 1839.

Lokaal spoor

Na de droogmaking van de Haarlemmermeer in 1852 werden er al spoedig plannen gemaakt voor een kortere, rechtstreekse verbinding door deze polder. De eerste burgemeester van de nieuwe gemeente, burgemeester Amersfoort, lanceerde al in 1864 een plan voor een spoorweg van Sloterdijk, via Sloten en de Haarlemmermeerpolder naar Leiden. Ook een Ceintuurspoorweg om Amsterdam heen, met een Centraal Station ten zuiden van de stad, maakte deel uit van de plannen. Deze werden echter nooit in die vorm uitgevoerd. Spoorwegen verschenen pas in de Haarlemmermeerpolder vanaf 1912. Dit waren echter lokaalspoorwegen die de dorpen in dit gebied met elkaar en de omliggende steden gingen verbinden. De Haarlemmermeerspoorwegen werden tussen 1935 en 1950 voor reizigersverkeer gesloten.

De oude draaibrug tussen Badhoevedorp en Sloten in 1962. De draaibrug werd in beweging gebracht door een sleutel die in een rondsel in werking bracht. Foto: Noord-Hollands Archief.

Schiphol

In de Haarlemmermeer waren aanvankelijk alleen smalle polderwegen aanwezig. Deze waren uitsluitend voor lokaal verkeer. Ook de route langs de Ringvaart was een smalle weg. Toen het militaire vliegveld Schiphol in 1916 werd aangelegd was dit ook slechts via de smalle weg langs de Nieuwe Meerdijk te bereiken. Vanaf 1920 was er ook burgerluchtvaart. Toen in de jaren twintig-dertig het vliegverkeer langzamerhand ging toenemen ontstond er behoefte aan een betere wegverbinding. In de jaren dertig begon in Nederland de aanleg van

De nog stille Sloterweg tussen Amsterdam en Sloten; circa 1904. Foto: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

autosnelwegen. Een van de eerste snelwegen was de verbinding tussen Amsterdam, Leiden en Den Haag. Deze Rijksweg 4 werd geopend op 25 juni 1938.

Sloterweg

Vanuit Amsterdam komend ging het verkeer eerst over de in 1927 geopende Zeilbrug. Aanvankelijk moest men nog via de Sloterkade en Sloterweg, maar in 1929 was het Hoofddorplein gereed en kon de route via de Aalsmeerweg en Aalsmeerplein naar de Sloterweg worden gevolgd. Tot aan het viaduct van de Ringspoorbaan werd aanvankelijk nog de oude Sloterweg gevolgd. Even daar voorbij takte de nieuw aangelegde Haagseweg af. Het gedeelte van de Sloterweg tussen Aalsmeerplein en de Ringspoordijk werd in de jaren veertig verbreed tot een weg bestaande uit twee rijbanen met een middenberm. Tot in de jaren vijftig bleef de bestaande bebouwing van boerderijen nog aanwezig.

Spoordijk

De dijk van de Ringspoorbaan werd in de jaren dertig in het kader van de werkverschaffing aangelegd. Ook enkele viaducten werden toen al gebouwd, waaronder dat over de Sloterweg, bouwjaar 1931. De spoorlijn werd echter niet afgebouwd en het dijklichaam, inclusief het viaduct, bleef een halve eeuw ongebruikt liggen. De bruggen over de Sloterweg werden in 1945 verwijderd om de vernielde spoorbrug bij Warmond weer berijdbaar te maken. De landhoofden met aparte poortjes voor de fietspaden bleven nog tot 1982 staan en daarna af-

De Sloterweg nabij de Ringspoordijk, gezien in westelijke richting, met het in 1931 gebouwde viaduct voor de Ringspoorlijn; 17 januari 1939. Foto: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

gebroken. Toen begon de aanleg van de Spoorlijn Amsterdam – Schiphol via de Westelijke Ringspoorbaan. Deze werd in 1986 geopend.

Brug Ringvaart

De Haagseweg, die dus even ten westen van de Ringspoordijk aftakte, liep in zuidwestelijke richting door de Riekerpolder. Iets ten zuiden van de Drinkwaterinrichting werd vanaf 1934 een nieuwe beweegbare brug over de Ringvaart gebouwd. Deze brug was iets smaller dan de rest van de weg, daarom ontbrak hier de middenberm.

De brug over de Ringvaart rond de Haarlemmermeerpolder voor de nieuwe Rijksweg 4 naar Den Haag in aanbouw in 1935. Zicht door de Riekerpolder naar het noordoosten; januari 1935. Foto: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Voorbij de Ringvaart vervolgde de Haagseweg zijn route door de Haarlemmer-meerpolder en langs Leiden en Wassenaar kon men in Den Haag komen.

Dit was vergeleken bij de smalle wegen van toen een grote verbetering voor het wegverkeer. Ook het vliegveld Schiphol werd zo beter bereikbaar.

Motel

Toen in de jaren zestig de tuinstad Slotervaart werd gebouwd en de Johan Huizingalaan werd aangelegd, kwam er een nieuwe aansluiting van deze straat en de Sloterweg op de Haagseweg. Ter hoogte van de splitsing lag een benzine-station. In 1957 werd een zeer moderne uit Amerika overgewaaid voorziening gebouwd: een motel. Voor automobilisten uit de richting Den Haag was hier een overnachtingsmogelijkheid net voor Amsterdam gecreëerd. Dit motel bleef in gebruik tot het begin van de jaren tachtig en werd toen vervangen door het gebouw aan de Oude Haagseweg, nabij de noordelijke oever van de Nieuwe Meer, thans Mercurehotel.

Het Motel Amsterdam aan de Sloterweg 535, bij het begin van de autosnelweg richting Den Haag; 8 mei 1959. Foto: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Riekerpolder

In de jaren zestig werd een gedeelte van de bestaande Rijksweg 4 (thans A4) verlegd om een aansluiting op de nieuwe Ringweg om Amsterdam (A10) te kunnen maken, om ruimte te bieden voor de nieuwe spoorlijn naar Schiphol en Den Haag en om ruimte te maken voor meer

rijstroken. Daartoe werd een groot dijklichaam door de Riekerpolder aangelegd. Dit ging onder andere ten koste van het zuidelijke deel van het Siegerpark en het Bijenpark. De verkleinde parken aan de Sloterweg bestaan nog steeds en zijn nog te bezoeken.

Luchtfoto van de Riekerpolder gezien in zuidelijke richting naar de Nieuwe Meer. Rechtsonder de Sloterweg, vanaf de Johan Huizingalaan richting Sloten. Van linksonder naar rechtsboven ligt de inmiddels buiten gebruik zijnde, in 1938 in gebruik genomen Rijksweg 4 naar Den Haag. Van links naar rechts door het beeld de nieuwe, in 1972 in gebruik genomen Rijksweg 4 naar Den Haag. Van onder naar boven de verlengde Johan Huizingalaan, die voorbij de viaducten aansluit op de in 1975 geopende Oude Haagseweg. De spoorlijn naar Schiphol is nog in aanleg, deze werd in 1978 geopend. Foto van 20 augustus 1974; Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

Als compensatie voor het verloren deel van het Bijenpark werd in 1965 een Nieuw Bijenpark aangelegd in de Eendrachtspolder ten westen van Geuzenveld, bij Oud Osdorp. Het nieuwe dijklichaam sloot nabij de Schinkelsluis met het knooppunt De Nieuwe Meer aan op de Ringweg. Hiervoor werd een deel van het volkstuinpark Ons Buiten opgeofferd. Dit werd onder andere gecompenseerd door aanleg van tuinpark Lissabon aan de Sloterweg in 1968.

Sloterweg opgeknapt

Deze wegen werden in 1972 in gebruik genomen. De oude Haagseweg tussen Aalsmeerplein en Johan Huizingalaan verviel nu en werd opgebroken. Op het tracé van deze weg werd een uitbreiding van Sportpark Riekerha-

Het Aalsmeerplein was van 1938 tot 1972 het begin van de verbinding Amsterdam – Den Haag, deels via de Sloterweg. Het deel rechts van het Aalsmeerplein heet sinds 1973 Rijnsburgstraat. Het deel links van het Aalsmeerplein is sindsdien geheel onder het zand van de onder andere de Henk Sneevlietweg verdwenen. Foto uit 1953; Beeldbank Stadsarchief Amsterdam.

ven en een uitbreiding van het complex van de IBM gebouwd. Van de oude Sloterweg tussen Overtoomse Sluis en Sloten ontbreekt sindsdien deze schakel. Hiervoor moet worden omgereden via de Vlaardingenlaan – Aletta Jacobslaan. Het overgebleven deel van de Sloterweg ten oosten van het Aalsmeerplein heet sinds 1973 Rijnsburgstraat.

Oude Haagseweg

De Johan Huizingalaan werd ten zuiden van de Sloterweg doorgetrokken tot bij de Nieuwe Meer en van daaraf werd een nieuwe weg naar het nieuwe motel aangelegd. Deze weg kreeg in 1975 de naam Oude Haagseweg, hoewel een deel dus van de jaren zeventig dateert. Het gedeelte tussen de Geerban en de Ringvaart bleef lange tijd ongebruikt liggen. Enkele jaren geleden werd de brug over de Ringvaart opgeknapt en in gebruik genomen als busbaan. Hierdoor kunnen lijnbusdiensten in de spitsuren de files op de (nieuwe) Haagseweg omzeilen en zo binnendoor naar Schiphol rijden. Zo heeft deze brug toch weer een functie gekregen.

Spoorlijn

De spoorlijn Amsterdam – Den Haag door de Haarlemmermeerpolder is er ruim een eeuw na de eerste plannen uit 1864 alsnog gekomen. In 1978 werd het eerste gedeelte tussen Station

Luchtfoto van Riekerpolder Aansluiting waar de spoorlijnen vanaf Amsterdam Centraal (rechts) en Amsterdam Zuid (links) samen komen en verder in de middenberm van de autosnelweg A4 richting Schiphol en Den Haag lopen. De kijkrichting op deze foto is naar het westen. Links de Nieuwe Meer. Foto: ProRail; 2016.

Amsterdam Zuid en Schiphol in gebruik genomen. Tussen de Schinkel en de Schipholtunnel volgt deze spoorweg de middenberm van de Haagseweg. In 1981 kwam de verlenging naar Leiden tot stand. In 1986 werd ook de verbinding Riekerpolder – Sloterdijk – Amsterdam Centraal in gebruik genomen, waarmee de belangrijkste spoorverbinding tussen Amsterdam, Schiphol en Den Haag alsnog via Sloten is komen te lopen.

Erik Swierstra, Werkgroep Historie Sloten-Oud Osdorp

Zie ook: De Westerpost van 21 en 28 oktober 2009.

Zie ook:

** [http://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst van verbindingen tussen Amsterdam en Haarlem](http://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_verbindingen_tussen_Amsterdam_en_Haarlem)*

** <http://www.autosnelwegen.nl/index.php/geschiedenis/4-1927-1940-de-eerste-autosnelwegen>*

** <https://www.theodurenkamp.nl/artikelen-1/de-verdwenen-sloterweg>*

Zie ook: <https://slotenoudosdorp.nl/sloten-en-de-verbinding-van-amsterdam-naar-den-haag/>